

SZERKESZTŐ
SZOKOLY VIKTOR.
(Dohányutca I. szám.)

Megjelenik minden esztendőben, sokféle képpel ellátva.
Előfizetési ár: Egész évre 6 frt.; félévre 3 frt.; negyedévre 1.50 kr.
Előfizetheti minden postahivatalnál és könyvárusnál.
Hirdetések díja: 4 hasábos petit sor 9 uj kr.

KIADÓ TULAJDONOS
AZ „ATHENAEUM,”
(Bartókutera 7. szám.)

Figyelmeztetés.

Megjelent

az „ATHENAEUM” kiadásában

s általa Magyarország minden könyvkereskedésében, továbbá Bécsben Gorischek
könyvkereskedésében (Stefansplatz 6) kapható:

Az „Athenæum” NAGY KÉPES NAPTÁRA 1871-re.

XII. évi folyam.

TARTALOM: Cím kép. — Légutazás. — Naptári rész. — A 12 hónap. — Kor- és egyházi számítás.

Szépirodalmi rész. A halász fia. Ballada Benedek Aladártól. — Házassági tervek. Beszély Deák Farkastól. — Az élet négy szaka (képpel). Csepelyi Sándortól. — Meg kell mutatni ki az ur a háznál. Vig beszély. Kr. L. — Csak szabadelvében neveljétek gyermekeiteket. Humoreszk Sárosi Fer-től. — Tavaszí románerő (képpel). — Az újabb kor Diogenese. Jellemrész.

Vegyes ismeretek téra. *A Külsországek és népek.* A hindu építészet esodái (4 képpel). — A tanjourai nagy pagoda. — A parenthalegendi védistséng. — A kumpi hegyi pagoda. — A tisztulási tava Negapatamban. — Vándorlások az észak-nyugot amerikai indiánok közt (6 képpel). — Egy maláimut indián. — Halászat a Yukon folyón. — Eszaki fény. — Iranszarvas vadászat. — Tanana Indián. — A tanana indiánok egy faluja a Yukon partján. — New-Yorki gyermek-vásár — Egy kirándulás Island szigetre (6 képpel). — Islandi népviselet. — Torshaven városa. — Reikivik kikötője — Gözösünk a cethalak közt. — Temetési menet. — Válság a mormonok közt — A duetborzok és skoptok (önesonkítók) felekezeti Oroszországban. — *B) Természettudományi értekezések.* Alkalmazott természettudomány k. Az emberi test elégése önmagától és szobánk perszamei Dr. Dulácska Gézától. — A gyémántképződés veytani folyama. — Mesterséges kövek gyártása. — Az üvegnek fonallá és szövötté feldolgozása — Tudományos léghajítások (2 képpel). — A nap melege mint mozgató

erő, s befolyása iparunk átalakítására. — Távírászat az égi testekkel.

Nemzetgazdászati és vegyes cikkek. Az 1869—70-ik évi népszámlálás előleges eredménye. — Hogy áll h nyvő seregünk. — Miként kellene országos létnyésztszűnket javítani? — Állat-gyógyászatunk köréből. — A szőlőmivélés és borkezelés, jelesb bortermelő v. deikeinken. — Baranyamegye: Villány, Szilvás. Sz. Miklés. — Aradmege: A ménesi hegyaljja. Az aradi kerti-szőlők. Magyarát. — Hazai juhászatunk. Finomabb vagy közönséges gyapjút termeljük-e? — Országos kertészettünk. — A francia-porosz háború (esataképekkel). — A golyószóró (képpel). — Róma bevétele. — Apró olvasmányok.

Tiszti címtár. Magyarország k rálya és családja. — A magyar kir. felelős miniszterium: Elnökség és honvéd-ügy. — A királyi személye körül. — Belügy. — Pénzügy. — Vallás és közoktatás. — Igaz-ág. — Kereskedelem, — Földmivélés és közlekedés. — A magy. kir. kuria semmitő széke. — A magy. kir. kuria legfőbb széke. — A magy. kir. váltófeltörvényszék. — A tek. kir. ker. táblák. — A t. k. kir. elsőbírságu váltófeltörvényszék. — A kir. pénzügyi igazgató-ágok. — Vármegyék: Dunáninnen, Dunán-utk. rület. — Tiszáninnen, Tiszántúli kerület. — Viszka-kapcsolat részek. Szabadkerületek. Fume. — Erdély. Királyi legfőbb törvényszék. — Kir. ítélő-tábla. — Vármegyék. Szék lly székek. — Szász székek. — Utólagosan történt változó ok. — A Pesti ügyvédi kor névjegyzékei és lakái. — Országos vásárok. — Bélyegilletéket mutató. Hirdetések.

Ára a 30 tömött 4-rét ivű könyvnek csak 1 frt.

A „Hazánk s Külföld“ szerkesztősége számára minden levelet: mézváros-utca, 2. szám, II. emelet, Kazár Emil úrhoz, e lapok szerkesztőtársához kérünk utasítani. A személyes látogatások is ide kéréjük.

TARTALOM.

Cikkek: „Két millió.“ (Beszély.) — „Pest szépi-téi tervei.“ — „A tenger színe és fényjelenetei.“
D. Gy.-tól. — „Betegszállító vasúti vonatok Németor-számban.“ — „A sör.“ Szabó Sándortól. — „Magyar memuasszonyi hozományok 200 év előtt.“ Székely

Sándortól. — „Egy hét története.“ Vadnay Károly-tól. — „Vegyes közlemények.“

Képek: A légvárak. (A „Két millió“ című beszély-hez.) — A tervezett operaház a boulevard váci uti sarkán. — A tervezett pesti boulevard alaprajza. — Betegszállító vonat Németországban

Ujdonságok.

* („Ben tábornok diadala“) című jutalomké-pünk már megérkezett Stuttgartból, s rövid idő alatt megkapták előfizetőink.

* (Egy szép festményről) emlékeznek meg a lapok, melyet Böhm Pál (ki idei jutalomképünk készítője) fest a képművészeti társulat tavaszi kiállítására. A festmény címe „Tönkre jutott esalád“ s árverelési jelenetet ábrázol egy csizmadia-műhelyben. A tőke egyik részén a mester ül, zordan és búsan, mellette a másik részen felesége, kétségbeesett tekintetet függesztve a műhelyben folyó jelenetre; lábaiknál két különböző koru gyermek ül, a legkisebb anyja ruhájába kapaszkodva, s kívánczozva nyujtva kezét a böleső (e megszokott pihenő hely) után, melyet azonban egy fiatal menyecske már félig fölemelve tart, hogy elvigye, miután megvásárolta. A kép másik sarkában két zsidó egy köpenyvet vizsgál, míg a mester inasa azon törekszik, hogy egy figyelmetlen pillanatban a műhely közepén fekvő limlom közül legalább egy pár kaptafát köténye alá esempézhessen. Az előtérben áll a bíró alakja, hátrább a falusi dobos és csoportok, melyek a holmikát vizsgálják. A kik látták e festményt, nagy elismeréssel szólnak, s egyaránt kiemelik a kompozíció tartalmosságát, a csoportok hatásos berendezését és a jó rajzot. A színekről és technikai kezelésről még nem lehet szólni, miután csak szénrajzban van készen, s Böhm pár nap előtt kezdte meg vászonra festését. A festmény a nagyobb szabásúak közé tartozik, fél életnagyságu alakokkal.

* (Az Eszterházyképtár megrételére) végre rászánta magát a kormány s ezt Eötvös miniszter már a képviselőházban is kijelentette egy interpelláción. Az alkudozások is véget értek már a tulajdonos családdal, s mint gr. Zichy Edmúnd írja egyik lapban, a hercegi család e képtárért 1,500,000 forintyi ajánlatot kapott, felét azonnal készpénzben lefizetendő, másik felét pedig egy bankház biztosítéka mellett, félév alatt. Egy bankintézet is hasonló összeget ajánlott, az újra eladás jövedelméből a nyereség egy részét is ígérve. A hercegi család azonban inkább adta jelentékeny olesóbban az országnak; sőt a megvétel bezárásakor még a következő (Bécsben maradt) festvényeket is a képtárhoz ajándékozza: „Mária a

gyermekkel.“ Murillótól; „Immaculata.“ Zurbarantól; „Klió, kezében harsonával.“ Mignardtól (melynek beese igen emelkedett, miután a saint-cloudi égés e mester legszebb képeit elhamvasztá) „Orleáns Fülöp, a későbbi Lajos Fülöp király“ arcképet, angol vadászlőtűnyben, vörös frakkban, Vernet Józseftől (mint kép, nem a legjelentékenyebb mű); „Pomona.“ Romanellitől, s egy „nőfej.“ Rembrandtól. Megjegyzi gr. Zichy E., hogy az Eszterházy-képtár föntartására, sőt gyarapítására is dotációt kellene szavazni.

* (Irodalmi pályázat.) A „Nefejeles“ című szépirodalmi és divatközlöny 6) drb arany pályázatot tűz ki 1871-ben szépirodalmi művekre és pedig 4) drb aranyt egy beszélyre, 20 drbot költeményre. A pályaművek a lap jövő évi folyamában fognak megjelenni. A szerkesztő a Kisfaludy-társaságot óhajtja felkérni a megbírálásra. A nemzeti színháznál is hirdetnek ki közelébb pályázatot népszínműre, 50 db arannyal.

* (Mátyás király adománya.) Magyar-Hradson, Morvaországban, Priel senkivci felkész ur állítása szerint Corvin Mátyás királytól egy ajándékozó levél őrizetik, melynek erejénél fogva a király a városnak a morva háboru alkalmával tett jó szolgálataiért többféle kiváltságot adott, s ezenkívül a városnak egy kardot és egy buzogányt küldött emlékül, melyek Urmapján egyik tanácsnok által bársony vánkoson az ünnepélyes menet alatt még ma is körülhordatnak.

* (Hazánk közgazdasági viszonyai Mátyás és II. Ulászló alatt.) Ez érdekes themáról olvasott föl a történelmi társulat utóbbi ülésén b. Nyáry Albert, a Hippolit-codex nyomán. Szegény ország volt ez akkor, kevés pénzzel, sok bajjal. Ha az egri püspöknek papírra volt szüksége, Esztergamból kellett hozatnia; ha pénz kellett, 32 percenten alól nem lehetett kapni, s maga az olasz Hyppolit is emnyit fizetett Budán, hol csak olasz és német kereskedők voltak; egy levél vitelbère Egerből Budára 15 frank volt, a kocsiból pedig ugyanoda 60 frank; Olaszországba küldött levél 16) frankba került. A ylers-terményt olesón adták s az ipar-cikkeket drágán vették, így kevés pénz maradt s olesó lett a földbirtok. Például az egri püspökség összes birtoka (mely ma az egri érsek, a szatmári és rosznyói püspökök hármás kezén van) hatszáz

HAZÁNK S A KÜLFÖLD.

Ismeretterjesztő, szépirodalmi és társaséleti illusztrált hetilap.

49. szám.

Pest, 1870. December 8.

VI. évfolyam.

Két millió.

— Beszély. —

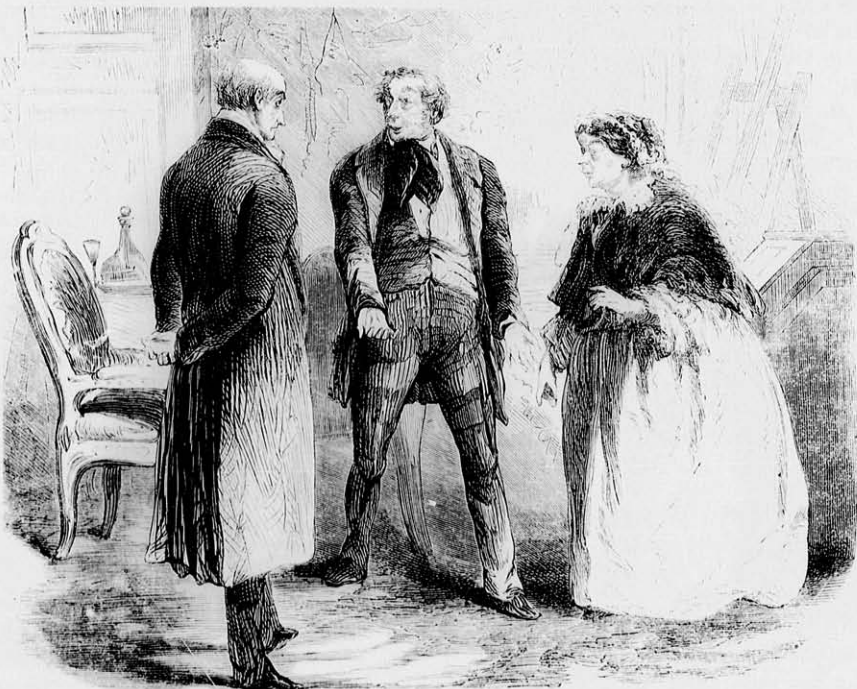
I.

— György, hiszen te egészen eltakarod malmo-
mat, — szólt Daube Angelika a mult nyár egyik
napján bátyjához, ki az egyik kezében bekarcolt
papírlappal, a másikában rajzómmal atyjának kis
dolgozószobájából ki s befutkosott, e közben majd

miként háza homlokzatával a Kehlheim városá-
nál szebb vidékre tekintens, mely város végén
feküdt volt Daube háza.

— E-c-d-e-c-h-fis! — trillázott a fiatal ember,
miközben nővére figyelmeztetésére mégis hajlott.

— Még egy kissé balra, kérlek. Hiszen Schön-

A légyárnk. (A „Két millió” című beszélyhez.)

egy-egy jegyzetet téve, majd meg kitérülve azt
anélkül, hogy észrevenné, miszerint ki s befutko-
sása és magaviselete Angelikának terhére lehetne.
Ezen azon tájat rajzolja le, mely Daube urnak,
egy hajdani könyvkereskedőnek háza előtt elte-
rült, ki mint a festőnek kedvelője, jobban szereté,

berg várát már nem is látom. Hát nem birsz nyu-
godtan lenni s szépen leülni? S elhez még ocs-
mány zenéd!

— Angelika, lásd, én sem szólok a te mázoló-
sáidról; azért hát hadd azt békén, a mit te nem
vagy képes megérteni.

— Mázolások! — jegyzé meg Angelika komikus boszankodással; — oh isteni festészet!

— Oh isteni zenészet! — ismétlé György. — Különben a profétát nem ismerik el hazájában, — tevő hozzá, — s te ezt hűgom újra bebizonyítod. Tudom, nehéz hozzá szokni azt parancsnokló tábornoknak avagy nagy művésznek elismerőnk, kit gyermekkorában hátul hagyított bugyogóban láttunk. De hídl meg, én egykoron borostyános fővel fogok Kehlheimbe visszajönni.

— Hogy visszajöhess, elébb el kell utaznod édes bátyám, már pedig szüleink egyáltalán nem hajlandók neked utazási engedélyt adni.

— Bármit akarjanak is belőlem faragni, még sem leszek s nem is akarok más lenni, mint zeneszerző, kinek életét ugyan megkeseríthetni, ki azonban utolsó pillanatáig imáit és bucsuhimuszait F. dur és A. mollban fogja rebegni.

— Tudjuk ezen ellentállhatlan hajlam okát, — jegyzé meg a lányka. — Jól tudjuk, hogy néhány hét óta mért vagy oly pontosan jelen azon oktatásokon, melyekben Schönberg báró ur engem s leányát oly jó részeltetni.

— Mi jut eszedbe! — vizonzá György zavaratan; — hogy ezen oktatásokon jelen voltam, az tisztán véletlenség.

— György, — folytatá Angelika komolyan, — Schönberg báró őszinte tisztelettel viseltek atyánk s igaz barátsággal mi irántunk; azonban Natalia mindennek dacára nem lehetne nöddé.

— Mert engem Daube Györgynek hívnak! — jegyzé meg a fiatal ember kissé keserűen.

— Nem azért; Schönberg báró kevésbbé tekint a névre, mint annak viselőjére; de ha ő ezen pontra nézve nem is nyakas, nyakas másban.

— Ez ráni nézve nem új. Ó nagyon szerencé Schönberg várát a rajta fekvő terhektől megsza badítani.

— Ez okból tehát gazdag férjet keres lányka számára; ime édes Györgyöm, itt rejlik hivatásod titka. Te Rossini és Meyerbeer gazdagságáról álmadozol.

— Oh, gyalázatos ére! — kiáltott fel György. — vajh miért vagy oly ritka bizonyos zsebekben s miért vagy tulbő másokban!

— Mert az apály és dagály törvényének van alávetve, — válaszolt Schönberg báró, ki György utolsó szavai közben lépett a szobába.

— Mily kár, hogy ezen dagálynak nem én vagyok fölfogó gátja, — felelt vidorán az ifju s székeket hozott elő.

Mialatt Natalie és Angelika festőállványaik előtt foglaltak helyet, Schönberg báró pedig tanit

ványainak munkáit javitgatta, ismét megkezdette ez az érkezése által megszakított beszélgetést.

— György, — mondá, minél inkább szüksége van az embernek pénzre, annál inkább átkozzuk azt; ebből tehát azt látom s barátságunknál fogva kimondani is merem, hogy önnek iszonyu ürességet kell pénzzel betöltenie s ég is a vágtyól ezt tetetni.

— Báró ur, önnek teljesen igaza van; én Prágába óhajtok utazni s ott valamelyik kitűnő mesternél tökéletesen kiképezni magamat a zenében.

— Hogy zenét szerezhessen is?

— Igen.

— Ah, ah, édes Györgyöm? Én merész álmatk gyantok önben. Helyeslem, mert mindenka előszeretettel viseltem a merészség iránt.

— Tanácsot akar talán adni báró ur? szívesen veszem.

— György, ért ön valamely mesterséget? — kérdező Schönberg ur komolyabban, s midőn a fiatal ember erre nem válaszolt, sőt esodálkozva tekintett rá, így folytató; — az kár, hogy ön nem ért mesterséget! Ha tudna valamire, azt tanácsoltam volna önnek, menjen haladéktalanul Prágába s ossza be ott idejét két részre: egyikét mesterségének, vagyis mindennapi kenyeré megkeresésének, a másikat pedig kedvenc művészete tanulmányozásának szentelvén. Első kérdés az, vajjon ért-e ön már művészete alapjait? Használjon olvassa-e ön a mesterek műveit? Vajjon ön azokban a felülről jövő ihlet mellett megtalálja-e a nehézet és folytonos munka útján szerzett tudományt?

— Báró ur maga is zenész, előhozom albumomat.

S mielőtt feltartóztathatta volna őt Schönberg ur, a fiatal entusiastá szobájába futott, mialatt a lelke mélyében olvasó Angelika szomorúan és sóhajtvá függeszté fejét mellére, Natalie pedig, ki a szükségesnél jobban volt meghatva, sajátóságos árnyat és világozságot festett a vászorra.

— Natalie, — mondá a báró, ki György szívébe tekintett s lánya érzelmeit is látni vélte, — ugyan mit csinálsz? Vajjon mi ez? Várunk tornyoeskáját nagyori vakolat színívé fested? Ez nem illik a hűbéri romokhoz, — folytatá hangsúlyozva s leányára tekintve, ki pirulva síté le szeméit. — Ezek szilárd oszlopok, melyek még századokkal fognak dacolni s melyek az épületet feljogosítják, hogy „várkastély” névre tartsanak igényt. Te értes engem?

Az ifju leány nagyon is értette, a mit atyja mondani akart, úgy hogy Daube urnak meglehetősen zajos belépése nélkül Schönberg ur két nagy könyve mellett láthatott volna arcán alágördülni.

II.

Asszony! asszony! kiáltzott Daube ur, kezében szokatlan nagyságu levelet tartva; — Isten szerelmét, hol van a feleségem?

— Itt vagyok kedves férjem, — hallatá magát egy kövér arcú s öreg asszonyság, ki gyorsan tipegett elő. — Csak nyugalom, nyugalom!

— Mit, nyugalom! — jegyzé meg Daube ur magán kívül. — Nyugalom akkor, midőn oly papír van kezemben, melynek tartalma képes mindnyájunk esztét venni?

— Talán Kehlheim polgármesterévé való kineveztetésed?

— Pfiú öregem, hát szellemed nem képes ennél magasabbra emelkedni?

— Nos hát magyarázd meg a dolgot apjukom. — Olyasid magad, — mondá az érdemes férfi ünnepélyesen s odanyújtotta nejének a feltört levelet.

— Égek! — kiáltott fel a hölgy egyszerre; — szagos üvegesémet, székem, levegőt!

— Ezen levél — mondá most Daube Schönberg urhoz fordulva, mialatt a két leány Daube asszonysággal foglalkozott, ezen levél azt jelenti, hogy két millió forintot örököltem, s hogy ennek kamatai már múlt február óta az enyének!

— Két milliót! — kiáltott fel minden jelenlevő egyszerre.

— Igen kedves nóm, — jegyzé meg az új örökös; — igen Sshöberg ur, igen gyermekeim — két milliót!

S midőn Angelika Natalienak néhány szót fülébe sugya, őt magával vitte a kertbe, utána kiáltott:

— Küldd ide hozzánk Györgyöt, — mire következő szavakkal fordult mosolygva nejehez: — hiszed most kedvesem, hogy megtesznek polgármesterévé, mely tiszttség miatt már fél év óta nem hagysz békén.

— Uraeskám, — viszonzá a kövér asszonyság ugyanazon arccal, — hiszed-e, hogy a két tanácsosné ösztönül s nagyon fog örülni, kik engem eddig alig tartottak köszönetreméltónak, mint-hogy nem volt minden negyedévben új kalapom, miként nekik Schönberg ur, a ki festész és barátunk, ő felségeik arcképeit életnagyságban készíté el; a tanácsosnékéi csak tenyérnyi nagyságuk; vajjon mi a miénket nem készíthetnék-e még életnagyságuknál is nagyobbaknak? Ötven forinttal többet vagy kevesebbet, még nem igen érzök meg!

Schöberg ur, ki ezen jelenetet bölesészeti szem-

pontból tekintette, mosolygott s helyeslőleg hajtottotta meg magát.

— Két millió szomszéd! — mondá most Daube, — E pénz aranyrudak, edények és drága kövekben már szinte magam előtt látom.

— Öregecském, vágott közbe az asszonyság, — mi majd építettünk, Estélyeket adunk pureszal és fagyalattal! A tanácsosnéknál legfőlebb limonádét kaphatni; ők majd megpukkadnak mérgekben.

— Jól van, majd építettünk és estélyeket adunk kinesem.

— Már látom, szólta Schönberg ur mosolygva, — hogy önök nagy házat fognak tartani.

— Százezer forint jövedelemmel lehet is; nincs ön is ezen nézetben?

— Nem venné rossz néven, ha más nézetem volnék?

— Hogyisne! Barátaim nézetére mindig adok valamit!

— Nos, halja hát, Ha az embernek százezer forint jövedelme van, akár megfordítva viselheti kabátját s a fülé öltethi mellényét anélkül, hogy e miatt megszólának.

— Szomszéd, én önt már azelőtt is bölesésznek tartottam, de most nagyon is kísértetbe jöttem ezen bölesészetet próbaköze tenni, Vajjon szabad-e kérdenem, mily nagy azon adósság, mely Schönberg várkastélyát terheli?

— Fájdalom, százötvenezer forint!

— S kell szükséges javításokat is tenni?

— Mintegy ötvenezer árut.

— Szomszéd, vajjon Schönbergre fordítandó fél millió forint gyakorolna-e az ön bölesészetére oly befolyást, hogy egy napon sajnálkozás nélkül látná Schönberg kisasszonyt Daube Györgynévé válni?

— Oh, már régóta tudja, hogy nézetem szerint a becsületes férfi neve mindig tisztesség az asszonynak.

— Hogy a fiatalok szeretik egymást, azt ön jól tudja, — jegyzé meg Daube asszonyság; — én és férjem ezt már régóta észrevettük, s pedig nagy szomorúságunkra!

— Hanem kegyed azt is tudta bizonyosan, hogy miként gondolkoztam én, — viszonzá Schönberg ur, udvariasan meghajtva magát; azért nem is hitte volna nekem, hogy Györgyöt akár gazdagon, akár szegényen, mindig szívesen fogadtam volna vömül. De ahogy most állanak a dolgok, talán megvallhatom, miként barátságos ajánlatuk nagyon meghatott, s hogy abba készségesen beleegyezem.

Daube ur s asszonyának alig volt ideje örömét kifejezhetnie, midőn György rohanva lépett a szobába.

— Hogyan, lehetséges, nem ezer-egy-őji álom-e?! — kiáltozó. — Vajjon nem bolondított-e el Angelika? Ignázán két milliót kaptunk örökségül, a nélkül, hogy tudnók honnan?

— Beszélj több tisztelettel, fiam, — jegyzé meg Daube ur; — ezen örökség apám ágán egyik nagybátyámról származik, ki mult februárban halt meg Seréngapamban.

— Isten, légy lelkének irgalmas! Atyám, mi majd miséket olvastatunk érte, melyekhez én fogom szerezni a zenét.

— Ha ön egyáltalán szerezni akar, édes György, — vágott közbe most Schönberg, kezét az ifju vállára nyugtatva, ugy tudok én az ön számára még másféle misét is, melyről álmodozhatik ön, melyben azonban a mollt dur-rá, s a gyászhangokat örömdalokká kell változtatnia?

— Mit ért ön ezalatt, báró ur?

— Ha szüli s éri nem esalódtunk azon érzelmekben, melyeket ön leányom iránt táplál, az esetben többé ne szóljunk gyászmiséről.

— Igen fiam, Schönberg ur odaadja neked leánya kezét, — mondá Daube asszonyáság.

— Istenem! — kiáltott fel az ifju, alig bírva lábán megállani.

Ujra meg újra kellett előtte boldogságát ismételni, hog azt képes volt elhinni s megérteni; azután örömuigrásokban fejezte ki halálját s százsor is megszoritá atyja és Schönberg ur kezét, anyjának pedig nyakát ölelte át, azután pedig a kertbe rohant, hogy Angelikával és Natalieval is tudassa a fontos hirt, hová anyja és Schönberg ur is követte őt. Ujrat egy épen ekkor érkező látogató gátolta hasonlót tenni.

(Folytatása következik.)

Pest szépítési terveiből.

Kevés város van, melynek természeti fekvése oly szép volna, mint Budapesté, a fejedelmének nevezett Duna két partján, egyik oldalról nagy láthatárt nyújtó síkság, más oldalról a festői alakzatu hegyek fehérló nyaralóikkal, sötétzöld erdőfodraikkal; s a legszebb alaku hegyek egyike: az ősz Gellért bent a városban; a magas fekvésű Budavár lépesőzetesen beépítve, s mind ehez ama sajátóság elevelenség, melyet a folyam száz meg száz, különféle járműve nyújt a szemlélőnek.

De a természeti szépségekhez kevéssel járultak az emberek. Pest egy nagy város meg girbe-gurba utcákból áll, melyek egy városnak mindig sötét redőjű ábrázatot nyújtanak. Alig van egy-egy tere, s nincsenek sötányai, faültetvényei.

A jelenlegi kormányának egyik kedveneterve Pest szépítése, az építkezések rendszeresítése, s mint kereskedelmi városban a helybeli közlekedések rövidítése s egyenes vonalokra terjesztése.

Tudjuk, hogy e célokra s a Duna szabályozására közelébb 24 millió frtnyi kölösön fölvételét szavazta meg a törvényhozás, és ezek után megalkult a közmunkák tanácsa, mely az építéseket ellenőrzí, az építészeti vonalokat megállapítja, s a főváros esinosbitására terveket készít.

A tervek közt első helyet foglalnak el a fő közlekedési vonalak, melyeknek célja a forgalmi pontokat összekötöni, például az indóházat a várossal és Dunával, összekötöni továbbá az egyes város-

részeket egymással, s összekötöni a központot a város környékével.

Az országút, váciút s a mézáros utca oly meglevő vonal, mely az indóházatól a Dunáig tart, félkör alakjában; egy másik út-at pedig a város belső részeibe terveznek.

Mi most a boulevard tervről akarunk szólni, s arról közlünk mai s következő számunkban képeket.

E terv egy széles út-vonalat létesít a Dunától egész a városligetig, mely Pestnek egyetlen kirándulási helye, s hova most a szűk királyutca csak számtalan kellemetlenség közt lehet jutni. Azt mondják, hogy ez a miniszterehők legkedvencebb terve, mert azt hiszi, hogy nemcsak a fővárosi lakosságnak tesz jó szolgálatot, hanem Pestnek egyszerre nagyvárosi jelleget nyújt általa. A terv elég merész, mert a legszűkebb utcájú Terézvárost szeli keresztül, hol minden lépten-nyomon házakat kell lerombolni, kisajátítani, s helyettük újakat, még pedig díszeseket építeni.

A lánchidtól jövet, a fürdő utca torkolatából egyenes vonal visz a váci-útra, érintve a József- és Erzsébet-téreket. E vonal tovább folytatása lesz a boulevard, melyet a közmunkatanács sűgártnak nevez, s melynek tervét Reitter Ferenc mérnök készítette, ugyanaz, ki a Duna-esatorna tervével is oly nagy figyelmet gerjesztett, de a miből nem lett semmi.

A szép boulevardot a Terézváros nyeri, s a városfelőli torkolata a váci utból nyílik ott, hol most a könyök utca áll, s innen fut (a váciút tulsó oldalán szemközt álló Marokkó utca irányában) a városliget felé, melybe az állatkert mellett ér, épen ott, hol most az ártézi kutat furják.

Első oldalon levő képünk a boulevard váci útból kimenő torkolatát mutatja, az oda tervezett opera-színházzal bal sarkán, melynek létesítése azonban még messzebb van, mint a boulevardé. Tehát ez csak még a jövő képe, papírra rajzolva.

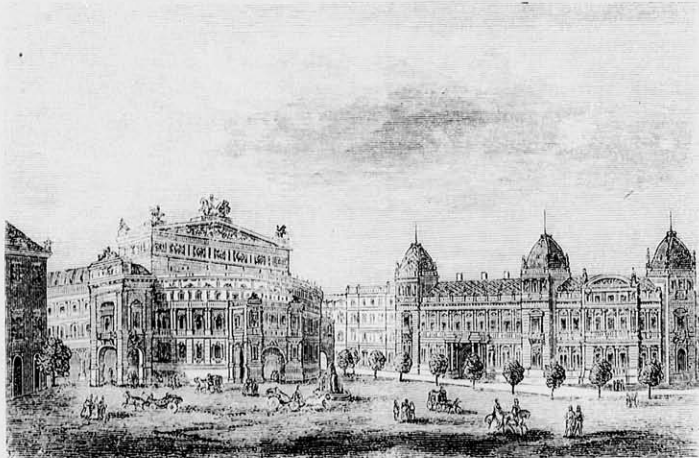
A körmunkák tanácsa által előterjesztett hivatalos leírás, s a költségek megállapítása így szól:

A váciuttól a városligetig nyitandó fősugarút kezdődik a könyök utcának csaknem szemben a Marokkaner utcával a váci utra szolgáló torkola-

kóralaku tér által, három önálló utrészre osztatik. — A legkülső utrész a körtér és városliget között egy és két emeletes 6—8 öl magas házakkal, melyek előtt öt öl széles előkertek alacsony vasrácsosattal maradnak, építendő ki; szélessége ezen utrésznek 24 öl.

A járdák négyszögű gránitlapokból, vizálló mészbe fektetve, szegélykövekkel vannak tervezve. A házműlétkutak macadam rendszer szerint 3"-nyi alapkővezetellel, utlaki mészkőből, szobbi vagy bogdányi trachytból vagy tört kovarekőből; — 4 köbhüvelknyi darabokban készitendő és behengerezendő.

A hét öl széles főkocsit a most érintett mellékutal egyenlő alapzatot kap, 9" magasra alapkővekből, melyek 3" vastag kavicsolás által fedet-

A tervezett operaház a boulevard váci uti sarkán.

tán s egyenes irányban a kiszélesített könyök- és kőműves utcán végig haladva, a kakas- és szegfü utca közti telkeken át húzódik, kivülből a kétszintes, fő vámvonal és hajcsár utcákat s azok közt fekvő telkeket, s végre az aradi utca legkülső részét áthasítva, egyenesen a városligetben tervezett ártézi kútra nyílik.

A sugárút belső, azaz a váciut-tól a kereszt térig terjedő része három és négyemeletes házakkal lesz beépítendő; szélessége 18 öltre van fölvéve, melyből 2—2 öl a magosbitott járdára, 3—3 öl a házműlék utra $\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{2}$ öl fasorra és hét öl a közép kocsintra esik.

A fősugarút hossza 1230 öl, mely a jelenlegi vas utcánál (jövőbeni nagy körutjánál) tervezett nyolc szögletű, s a fővámvonal utcánál tervezett

nek. Az ekkép előállított és kellően behengerezett alapra 7 hüvely mauthauseni gránitkővezet rakatik, melynek hézagai vizálló mészszel öntetnek ki.

A terv további részleteit fölösleges volna előadnunk; ennyi is körülbelül fogalmat fog adni a nagyszerű kivitel részleteiről. Látjuk, hogy a legújabb építési rendszer foganatosítottatik és radikális tervvel van dolgunk.

A csatornarendszert illetőleg megjegyzendő, hogy egyelőre két párhuzamos csatorna van az egész fősugarút alatt végig tervezve, melyeknek esése a létesítendő főkötű csatornája felé irányul. A két csatorna tisztítási vagy javítási esetekre való tekintettel egymásközt öt helyen köttetik össze.

A gázvilágítás két vezetéssel lesz ellátva, melyek

a mint már előbb említők, a járdák alatt vannak tervezve, 3—4 és 6" vastag csövekkel.

A lámpa-oszlopok főlámpa a járda szegélykövén s a főkocsit mellett állanak, s öntött vas kerékhárítókkal láttatnak el.

A fűlítettvényekre nézve a terv szerint acer, platan, alanthusz és vadgesztenye hozatik javaslatba és pedig egymással helyesen váltakozva. Egyébiránt a 10—12 éves fák törzsmagassága 15—18 lábnyinak kívántatik 2½—3" vastagsággal. A fabeültetésre kiásott gödör iszappal és lápfölddel tölendő be, az ágy mélysége 6" legyen.

Könnnyen megérthető, hogy ez út és részben házzabályozás tetemes kisajátításokat, lerontásokat igényel. A terv szerint néhány egészen új utca képeztetnék; más régiebb elenyésznek. Az aradi utca és tájéka válhék e tekintetben a legérdekesebb és drágább helylé. Milliókat fog elnyelni és talán produkálni e ronda tájék.

A mi az építés végrehajtásánál követendő eljárást, illetőleg a munkák sorrendét illeti, erre következő javaslatot tesznek: Az építkezési terület megszerzése után, a földtalaj feltöltése és kiegyen-

lítése, a csatornázás és vízvezeték, valamint a ház berendezése; ezt követőleg az utak macadamirozása és a fák ültetése; és végül a járdák és a főkocsit kövezése hajtandó végre.

A mint a mellékelt költségvetésből kitűnik, a fő-sugárut műszerű kiépítésére megkívántató költségek összesen tesznek 1,938,712 forint 81 krt.

A kiszélesítésre közvetlenül szükséges telkek és házak megszerzési költsége 2,297,197 frt.

Összes megkívántató költség: 3,335,909 forint 81 krt.

Miután pedig arra, hogy e fő-sugarút létesíthessék, a kisajátításnak törvény szerint nemcsak magához az úthoz szükséges részletekre, hanem az általa érintett egész területre, sőt néha a hátulsó területekre is kell terjednie, mely területek azonban ismét el lesznek adhatók, ezek megszerzési költsége 4,833,812 frt.

Tehát az egész vállalat létesítésére összesen megkívántató költség tesz 8,169,721 frt 80 krt-melyből a végrehajtás folytán, 4,833,812 frt-nyit összeg, kamatjaival együtt ismét megtérítették.

A tenger színe és fényjelenetei.

Ha az ember tengerparton állva a végtelen ocean pompás kék színezetében lábainál elterülve látja, csak mosolyogva fogadná a kérdést: minő legyen az ocean színe? De kétség kívül önmaga is vetné föl e kérdést, ha a tenger vizéből egy pohárral merítene és azt tökéletesen színtelennek találná. Nem esoda tehát, hogy eleinte, midőn e kérdést vitatták, azon nézetben voltak, hogy a tenger vize színtelen és csak az ég színét tükrözi vissza: ha derült ég mosolyog fölötté, kéknek, ha szürke vagy sötét felhők borítják el légkörét, ugyanily színben mutatkozik. Igaz, az égboltozat legnagyobb befolyással bír a tenger színére, de azért ez saját színnel is bír, mint tapasztalhatni nagy folyamok, mint a Nilus, Ganges, Mississipi torkolatánál, melyeknek vize több métföldnyi területen élesen különböztethető meg a tenger vizétől mindaddig, míg nem a tenger egészen összekeveredtek. Ha már most a tenger egyszerűen az ég színét tükrözi csak vissza, akkor kérdeznünk kell, miért nem látszik ugyanily színben a folyók a tavak vize is, mely hasonlóképen színtelen?

A híres angol csillagász Halley buvárlárapangban a tenger mélyébe boesátkozván, kinyújtott kezén azt vette észre, hogy felső része rózsaszínű, míg tengere zöld színben mutatkozott. Ez nyilván csak onnan crechet, hogy a tenger a napfény

vörös sugarait elnyeli, a zöldeket pedig visszaveri. E zöld sugarak még a tenger felszíne alatt is személhetők, mivel a sugarak nem csupán a test fölületéről, hanem részben annak belsejéből is visszaförnek. Ezen rózsaszínnel megfelelő pótszín pedig a kékeszöld, és ez a tenger saját színe. Meg-egyeznek ezen credményvel a tengeri buvárok ama régi tapasztalata, miszerint a napot a tenger mélyéből bíboros színben ragyogni látják.

A feni említett kísérlet, mely a tengervízet kis mennyiségben színtelennek mutatja, mítsém bizonyít, miután valószínű, hogy egy test sem egészen színtelen: kellő vastagságban mindig fog valamely színt mutatni, valamint fordítva elég vékony rétegben minden test átátszó. Hol van átlátszóbb test a levegőnél, és mégis nagy távolban, határozottan kék, ugy hogy még a fekete sziklanemekből álló vagy zöld pázsittal bevonat gyök is ezen színben látszanak előtűnik. Ezüstfehér színben látjuk ellenben a habok csücskeit, mivel itt egy vékony vízréteg emelkedik a víztömeg felé, mely színtelenül mutatkozik.

A tenger színe azonban nem függ egyedül az égboltozat és saját színétől: n ha a fenék színe is érvényre emelkedik, de csak akkor, ha mélysége nem tetemes. A sugár vagy nem is jut nagy mélységig, mivel utjában a víz tömegetől elnyelődik,

vagy ha e ves élyen át is esett, akkor visszaverődése után még egyszer kell megtennie e hosszú utat, úgy hogy mikorára szemünkbe jut, a tenger síkjától visszavert erősebb sugarak miatt nem is vehetjük észre. Ha a tenger fenekét mészföld képezi, mint Vera Cruz mellett, akkor a tenger fehér színt ölt. Ellenben a *fehér tenger* Oroszország éjszaki határán nevét azon tömredék hó- és jégnek kőszöni, mely partjairól benne visszatükröződik. Agyag vagy iszap, vörös vagy barnásfekete színt kölcsönöz a tengernek. A vörös és fekete tenger innen vették nevüket, noha a tenger, ott a hol mély — és ez területének legnagyobb részén ugy van — csak olyan színű, mint az ocean. A kaliforniai öblöt bibortengernek is nevezik, mert hatalmas „burányerdők” terülnek el fekéjén. De ugyanezen tenger némely része fehér- vagy zöldnek látszik a szorint, a mint a burányállatok zöld vagy fehér színöket küldik a víz felületére. Azért a tengerszín változása nagy fontossággal bír a hajós előtt, ki ez által közellevő sekélyre vagy partra figyelmeztetik.

Hőszakonként apró lények is változtatják meg a tenger színét. Az atlanti vagy indiai ocean néha barna színt nyer egy kis tengeri növénytől, mely roppant területeken együtt tengődik. Sokszor a világtenger bármely részét ázalagok- vagy héjjasoktól vörösré festve láthatjuk: a jegesten gyermek a medúzafok néha zöld színt kölcsönöznek.

Sokkal meghatóbbak azonban a tenger fényjelenei. Ha a hajó a forró földöv tengerein szelcsendben siet tova a síma víztükrön, akkor lassankint láthatni, miként az egész tenger kezd világítani. A hullámok háta, hol e számtalan fénylő pont egy helyre halmozódik, kiváló fényben tündököl; de még szebben mutatkozik ez az áthatító hajóorr által képzett vízhegyeken, melyeknek fénylő csúcsai a hajó oldalait környezik és kormánya mögött újra egyesülnek. Héjjasok, puhányok, gyűrűnyok, medúzafok, gömböstitűfű-nagyságu habarcok és ázalagok eme fénynek forrásai. Különös élénkséggel világítanak, ha a tenger kissé nyugtalan, vagy ha hajó hasítja át. Ha az ember ily vízből merít, akkor a felbőgött állatkák a nyu-

galomban tartott edényben lassanként megszűnnek világítani. De a mint a vizet megzavarjuk, vagy ha rovar közelg feljök, fölélenkül világosságuk. Különös erős fényvel szoktak e parányi állatkák vihar bekövetkezte előtt ragyogni, azért is a hajósoknak meglehetősen biztos időjósok gyanánt szolgálhat. Nemesak a különböző osztályok, hanem néha ugyanazon állatka is különböző erősségű fényt és színt terjeszt, melynek forrása majl a testüket borító nyák, majd csak egy bizonyos testrészt, a hol valószínűleg fényfejlesztő szervük van. Némelyek egyenlő időszakokban, mások ugy látszik, önkényt világítanak, ha az ember ingerli őket. E fénytüneményeknek oka valószínűleg az élő állat élenyítő vegyfolyamában rejlik, mint ezt szárazföldünkön a világító meeseren tapasztaljuk. A tenger e világítása leghatályosabb ugyan a forró égöv alatt, de azért az minden tengeren észlelhető.

Néha a tenger a rothadásnak indult állati s növényi testek által világít, mint nálunk a lidércek temetőiben és moesárok fölött. Az állati testek vilánya ugyanis légnemű egyesületben a körlegre kerülve, az élenyvel egyesülés elög. Kísérletet tettek rothadó hallal, és ez csakhamar sötétben kezdett világítani. Pár nap mulva a világítás legnagyobb hatályosságát érte el; ezután esökkent a világosság, míg egy hét mulva majdnem egészen eltűnt. Kellő hőmérséklet mellett a fényfejlesztés élénkebben és gyorsabban megy végbe, úgy hogy még nyomtatott betűket is lehet mellette megkülönböztetni.

Valószínű, hogy néha a villamosság is okoz fénytüneményeket. Ha a hajó száraz éjszaki szel-lel sebesen vitorlázik a tengeráram ellenében, akkor ugy tetszik, mintha a hajó fenekéről lángok ütönek föl. E fénytünemény azonban a hajó területén túl nem terjed. Ez talán a hajónak, illetőleg annak szurka- és gyántájának dörzsöléséből az alatta levő vízréteggel ered. Minthogy a víz tova vezet a villamos szikrákat, azért lángok gyanánt tűnnek föl. Amint a körleg nedvesedik, e tünemény egészen megszűnik, mivel a nedvesség mint jó villámvezető nem kedvező a szikra fejlődésére nézve.

D. Gy.

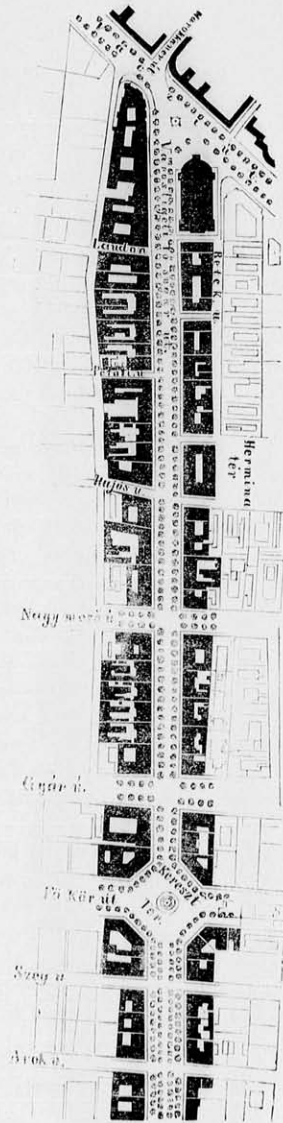
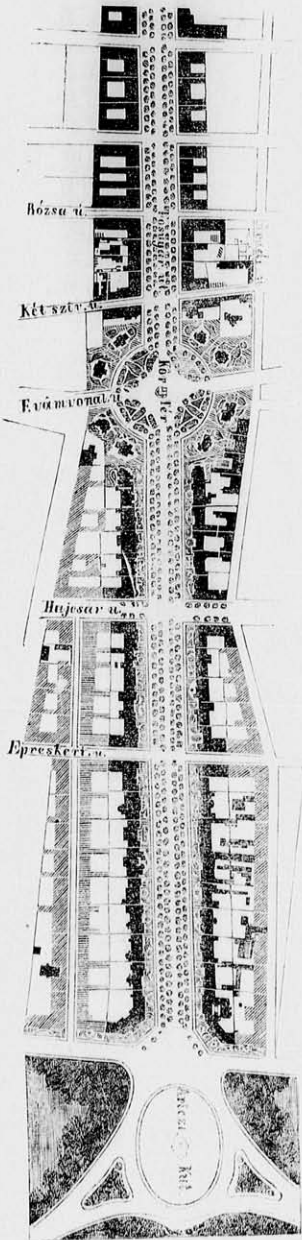
Betegszállító vasúti vonatok Németországban.

Érdeklünkben áll, hogy a mi helyest, célirányost tapasztalunk a jelen hadjáratban, azt egy metálun kiörhető háború eseteire nálunk is meghonosítani igyekezzünk. A győzelembiztosító eszközökre több ízben volt már alkalmunk olvasóinkat, kivált pedig a szakfériákat figyelmeztetnünk;

ezen ízben oly intézkedésre hívjuk föl a figyelmet, melynek célja a háború áldozatainak sorsán enyhíteni.

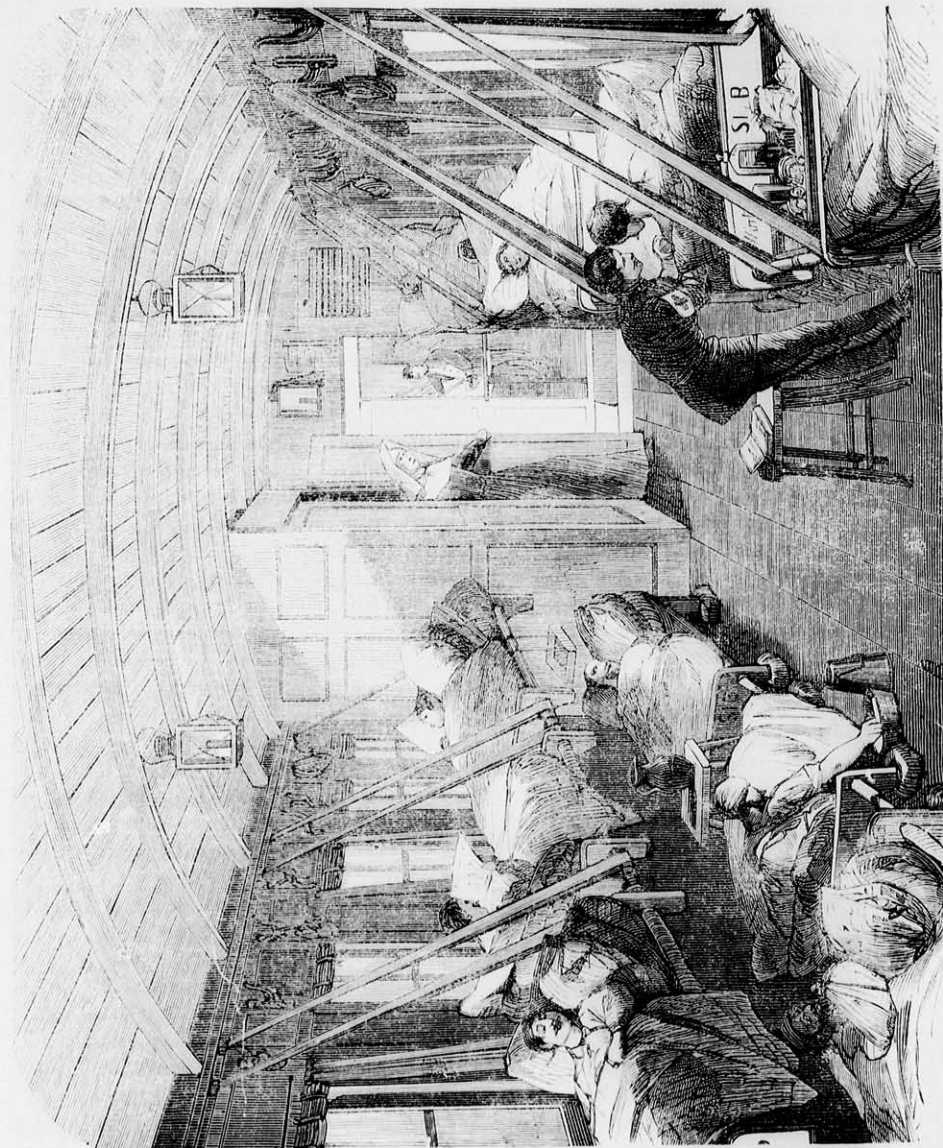
Németországban a württembergi hatóságok — egyesülve az egészségügyi egylettel — nagy érdeket szereztek, midőn a betegszállító vonatokat

A tervezett pesti boulevard alaprajza.

felállították. A háború elején a legsúlyosabb sebesülteket is csak a teherszállító waggonokba tömtek s szalmán helyezték el, úgy hogy azoknak

sére, mert miként a mi régebb magyarországi waggonjaink, csak egy-egy tereméből állanak s nincsenek coupé-kra felosztva. Miután az ülése-

Betegszállító vonat Németországban.

hosszú útjokban százsorosán kellett égető sebeik kinyújt szenvedni.

A vonatok berendezése nem volt elejétől fogva olyan, mint most. A württembergi vasútkoosik szerkezete igen alkalmas a betegszállítás berendezé-

ket eltávolították belőlük, a koesiterem mindegyik oldalán kényelmesen lehetett négy-négy ágyat elhelyezni, ezek fölé pedig kellő magasságban ugyanannyi függő ágyat akasztani, úgy hogy mindegyik waggonban tizenhat ágy van. Az alsó

ágyak ruganyos kautsuka'apon nyugszanak, a felsők pedig a rázást távolító szijakon. Ilyen kocsik egy-egy vonatban mintegy 8—10 van, tehát mintegy 128—160 beteget szállíthatni rajtuk egyszerre. Egy külön kocsin van elhelyezve a betegek ápolására s az ezek és kísérőik élelmezésére szükséges holmi: a gyógyszer-tár, sebészi készülék, élesztár és konyha; ha a vonat hosszabb, két ilyen

kocsi van hozzá akasztva. A vonat többi kocsija arra van szánva, hogy a tábori kórodák, sőt maguk a hadesapatok számára szállíthasson mindenfélét, mint élelmi szereket, szivart, bort, gyümölcsöt, lisztet, kását, kétszersültet, fehér- és ágyneműt, matrácokat, szőnyeget, kötelékeket, tépést, s végre lelki táplálékul könyveket.

A sör.

A jelenkor egyik legkedveltebb italát kétség-telenül a sör képezi, s így tán nem lesz érdektelen, ha annak történetével a t. olvasókat megismertetjük.

A régi görög költő Aeschylus: „Kurnú” néven emlékezik meg egy italról, mely árpalé és mézből készült, s melyet ő előtte „Lythos”-nak hívtak a görögök. A rómaiak előtt csak Tacitus (született 57-ben Kr. u.) óta lett ismeretes ez ital, melyről Germaniájában mint a germánok kedvence italáról emlékezik meg. Kétségtelen, hogy ez nem a görögök „Kurnú”-sa volt, mivel nélkülözötte a mézet, de ennek kivételével ugyanazon a katrészek voltak meg benne s ugyanoly módon állították elő. Ez italt a legrégebb korban is főtálatálhatjuk a germánoknál, s mivel rólok az van följegyezve, hogy mulatozásaik után több napig tartott mámoruk, nagyon valószínű, hogy a mostani sört itták, mely mint tudjuk: mértéktelen élvezése után szintén több napi öntudatlan állapotot idéz elő.

A tengerhez közel lakó germánok csereskereskedést folytatva, a szomszéd népekkel árpaléből készült italukat nem egyszer adták cserébe más dolgokért, s úgy látszik, nem sokára közkedveségben részesült, mert az európai népek majd mindegyikénél feltálatálhatjuk. Az északi népek „bier”-nak keresztelték el, míg az angolszászoknál „beer” néven lett ismeretes.

A különféle nemzetek lassankint megismerkedve készítési módjával, többféle terményből igyekeztek ugyanily módon italt előállítani s a rómaiak által a zabból készült cerevisia ugyanaz, melyet a kelta népek „Cormá”-nak neveztek el.

Bármennyire is el volt terjedve a sör (bier) Németországban a XII-dik században már kétszer annyit kelle készíteni, mint azelőtt, mert ezen részesül lett ismeretes a ma is közkedveltségben részesülő ázsósör.

Valamint a jelen, egy a XIV-dik században is a bajor sör volt a legkínőbb. Bajorország és Frankonia voltak azon tartományok, hol a legkínőbbet készítették az itt már fenálló söröz-

dékben. A XV. és XVI-dik században az alsó-szászországi városok is künő sört szolgáltattak s Wurzen, Zwickau, Goslar, Merseburg, Lüneburgban stb. még most is találhatni oly sörfőzdéket, melyek azon időben állítottak föl.

Az ital mindig hatalmas tényező volt a jókedv előmozdításában, s midőn Németországban a polgári da'egyletek kezdettek felállni, még nagyobb elterjedést nyert ez ó-germán ital, s a mily mértékben szaporodott kedvelői száma, épen oly mértékben javult is. A nürnbergi Kräne Hans ugyanis már 1541-ben előállította a fehér sört, mely azóta különféle változatokban kerül föl a mi asztalainkra is.

A fehér sör egyik változatát képezi a főtálatálójáról (Bruhan Kurd) nevezett Broihahn is, mely 1526-tól kezdve oly hathatós tényező a hannoveriaiak meggazdagodásánál. Hannoverában készílik ezt borzasztó mennyiségben, s jóságáról eléggé kezeskedik az, hogy bármily mennyiségben állítják is elő, mégis elfogy. A német nép azután jó kedvében különféleképen nevezte el, s így van az, hogy majd minden tartományban más néven ismeretes. (Ruhschwanz, Rachenputzer, Lampenbier, Krabbel an die Wand, Bockbier, Störenkerl stb.)

Azonban a némethoni sörök közül mégis a bajor az, mely legtöbb figyelmet keltett magára iránt, s melyet Batavia és China nagyrésztöben szintegy ismernek, mint Európában. Midőn az 1857-iki olasz háború Triest és Egyiptom között hónapokon keresztül megszakasztá a közlekedést, Cairo és Alexandriában a benszü'öttek és európaiak ajakukról elég panaszt lehetett hallani e kedvence italuk kimaradása miatt. Ettől kezdve állítottak föl ott is sörfőzdék, melyeknek gyártmányai nem mondhatjuk, hogy sokkal állbanának hátrább a schwechati óriási sörfőzdében készült árpalénál.

A mily kedvence hűsítő a sör a melegebb tartományok lakóinál, épen oly erősítő italnak tartatuk ez az oroszok, skandinávok, és más egyéb északi

népeknél, kik kedvenc portóipalé és malagájuk mellett sört is tömördeket fogyasztanak el. Bármenyire híres is Flandria és Brabantban a genevi és brüsseli Faro, a sör elmaradhatatlan kiegészítő-jét képezi itt is az italoknak.

A jelenkorban már minden európai tartományban s Ausztrália, Chili, Brazíliában is vannak sör-füzdék. Esche Otto, ki a esőndes tengeren keresztül érte el az Amur torkolatját, említi jegyzeteiben, hogy a mandzsurok, kínaiak, uradi kozákok, mongolok stb. nagyon kedvezőleg nyilatkoztak a németek e nemzeti italáról, míg bremai hajósok a Sandwich-szigetek királya (IV. Kamehara) legmagasabb tetszésével díesekedtek.

A különféle német tartományokban készült sörök előnyét mindig igyekeztek a lakosok feltüntetni. Minden tartomány a maga sörét állította a legjobbnak s a minőséget gyakran versenyívással igyekeztek kimutatni. A bajorok szeretnek díesekedni egy régi történettel, melyben az ő sörük győzelmeiről van említés téve, s úgy látszik ez nines is minden alap nélkül, mert jelenleg mindenütt a bajor sört tartják legkitünőbbnek.

Hogy kellemes ital, azt elterjedtsége eléggé igazolja. A mellett mértékes élvezete egészséges is. Kár, hogy Németország egyes tartományában (bajorok, eschek) majdnem kivétel nélkül mértéken felül élvezi a lakosság, mert tompítja az érzékeket és szellemi nélküli kifejezést kölcsönöz az arcnak. A test, az gyarnyodik tőle s a sok hatalmas

testű német polgár megtestesedését a sörnek tulajdonítják.

Hogy mily sokféleképen állítják elő, bizonyítja az is, hogy már 174-ben észak Némethon 50 különféle sört mutatott fel s úgy látszik, a németek ennek variációiban épen oly találékonyak, mint a mesterda'nyokok, verseik külalakjainak előállításában.

A sör ártalmasságát nagyon gyakran előmozdítja az is, hogy némely sörfőzdében mákonyt, szurkot és különféle mérges növényeket is használnak előállításánál, melyek, az igaz, hogy szebb színt kölcsönöznek, de ártalmas hatását hamarabb mozdítják elő.

A német falukban a különféle sörök árulása csak egyes keresnáknek van megengedve, melyek ezért bizonyos díjat fizetnek, mert minden tartomány azon igyekezik, hogy az oda való lakosok ne az idegen tartományban készült italt élvezzék.

Úgy gondoljuk, sokkal ismertebb a sör hatása, semhogy elemeznünk kellene, s még csak azt említjük fel, hogy a eschek szellemi fejlődésének leginkább ennek tulságos élvezete áll útjában.

Végül annyit, hogy már az 1864-ik évben 3177 sörház volt az ausztriai birodalomban, (Magyarországban 299; Erdélyben 81; Horvátországban 41) melyekben 14,349,860 akó sört főztek. E számok, úgy gondoljuk, elég világosan beszélnek azon közkedveltségről, melyben ez ital nálunk is részesül.

Szabó Sándor.

Magyar mennyasszonyi hozományok 200 év előtt.

I. Anno Domini 1654 (az annak 1654-ik évében) 22. Juny. Mi Péchy György, nemes Sárosvármegyének viceispánja és Péchy András egyik hítes szolgabírája, az nemeses Segnyey János uram részéről, viszont Fanesikái Ferenc és Fejérpataki Kristóf, az tekintetes és nagyságos Segnyey Éva asszony részéről, az ide alább megíratandó paraphemumok consignálásakor (ékszerek összejátszások) jelen lévén, melyek eszerint következnek: Egy aranylánc, melyben 13 szem vagon, melyet dióbélének mondják. — Egy rostélyos aranylánc, melyben 75 szem vagon. — Apró, kerekded szemű arany lánc, melyben vagon 124 szem. — Kisded szemű arany lánc, melyben vagon 522 szem. — Egy bokor (pár) arany percc. Hat arany gyűrű, az egyikben Zafir kő vagon, az másíkbán rubint vagon, harmadik pántlika (lapos, sima) gyűrű, melyben 7 apró rubint vagon, hatodik fekete zománcos, melyben 3 apró gyémántocská vagon. — Egy öreg (nagy) gyöngyös párta,

melyben 3 öreg rubintos arany boglár vagon; ugyanazon pártán két öreg arany boglár, melyekben két-két orientális öreg gyöngyszem vagon; Item azon pártán 12 apró rubintos boglárocska. — Tizenegy arany boglárbul álló párta, melyben öregszemű gyöngyök vagnak. — Egy bokor fülbevaló rubintos. — Egy arany pántlika forma függő, melyben 6 rubint vagon és az közepin egy gyémánt. — Más, lebegő forma arany függő, melyben 3 rubint és egy gyémánt vagon; Item egy arany boglár pántlika. — Pelikány forma arany függő, melyben 3 rubint és egy gyémánt vagon; Item egy arany boglár pántlika. — Egy haj igazgató arany tű, melyben két duplét vagon. — Tizenegy szál gyöngy nyakraváló, melyben egyveloges apró és öreg gyöngyök vannak. — Egy haj nyomtató, koronka (koronácska) forma, tiszta fejtő gyöngyből álló. — Egy nyakraváló, az melyen 9 öreg arany köves boglár vagon. — Egy csipke formára való gyöngy koszoru. — Egy nyakraváló

fekete gyöngyös csipke. — Három arany bogláros főkötő; negyedik fejtér gyöngyös. — Metszett viola szín bársony szoknya, öt sor csipke széles rajta, melynek válla zöld tercenella, arany csipkés. — Megyszín metszett bársony szoknya, melyen ♀ sorsal egyveleges ezüst-arany prém vagyon; megyszín tercenella csipkés vállal együtt. — Tengerszín metszett bársony szoknyák, ♀ sor arany prém rajta; válla fekete, aranyos tabit, arany csipkés. — Vörös sima bársony szoknya, négy sor arany prém rajta. — Égszín tabit szoknya, előruhástul, (kötény) vállastul, ezüst gallonos. — Virágos viola szín atlat szoknya, egy sor széles arany csipke rajta; két előruha, egyik atlat, másik tafota, arannyal varottak. — Fekete virágos bársony palást, elől nyusztal, egy sor széles arany csipke rajta. — Fekete metszett bársony nyári palást, két sor arany csipke rajta. — Fekete Spanyol tafota nyári palást, virágos. — Fekete atlat nyári keztyűeske. — Három, zöld virágos kamuka vánkos, arany csipkés zöld tafota lepedő, arany csipke az kéz végén; zöld kamuka paplan. — Három királysín (vörös) virágos kamuka vánkos; ezüst csipkés aranyos kaftán(ból csinált) paplan. Nyólc vég asztalkeszkenű. — Négy vég patyolat. — Hat vég gyöles. — Hét vég szilái, egy végben öt abrosz, más végben 3. — Ötven krakai abrosz. — Harmincyole paraszt (vastag) kendőkeszkenű; negyven fejles (fejléses: tarka) kendőkeszkenű. — Öt fejtér varratos kendőkeszkenű; 4 selymes. — Hat recés (csipkés) lepedő; négy selymes, és négy aranyos lepedő. — Hat selymes vánkoshaj; 3 fejéres varratos vánkoshaj. — Három kendő alá való recés abrosz. — Két tafota sujtásos superlát. — Kinjáró abrosz 20. — Hat varrott Török patyolat előkötő, csipkés. — Tíz patyolat ingvál. — Egy nyusztal bélelt téli süveg, arany-csipkés.

Idem vicecomes qui supra m. p.

II. Mi Gönzei János és Hozó Péter, mindketten nemes személyek és az ide alább megírt dolgokban közbírák, adjuk emlékeztetére mindenknek, az kiknek illik ez levélünk által, quod in hoc anno praesenti 1684 (e jelenlévő 1684-ik évben) 25. Dec. mikoron volnánk nemes Belső Szőlőnkmezgyében, Somkerekén, néhai méltóságos gróf üdösbik Csáki István ur ő nagysága özvegye, tekintetes és nagyságos gróf Mindszenti Krisztina asszony ő nagysága nemes udvarházánál: hívata minket megemléltett személyeket maga szállására tekintetes és nagyságos Hallerkövi Haller János ur ő nga kedves házastársa, tekintetes és nagyságos Kornis Kata asszony, az holott tekintetes és nagyságos urfi,

Perényi Imre ur is jelen volt; és mivel megemléltett urfinak ő nagyságának istemben elnyugodott édes anyjától, tek. és ngos Kornis Anna asszonytól maradott arany és gyöngyös eszközökből álló egyetmésának gondviselésire mostani állapotjához képest magát elégtelennek itélvén: oda mielőttünk kezeihez megnevezett tek. és ngos Kornis Kata asszonynak, mint édes anyjárul egy testvér asszonynak s nénjének gondviselése alá, olyan okon és gondolattal, hogy az mikor fogja kivánni, az megnevezett urfi: visszaadja mind maga ő nagysága: mind pedig maradéki is. — Mely jóknak nevezettek és rendek így következik: Arany gyémántos boglárocska 40, egy-egy gyémánt levén benne egyből az gyémánt kivetett. — Másforma arany boglárocskák, fekete zománcsal, egy-egy gyémánt benne is, mind az kétféle boglárokat felfűzhetni. — Négy rubintos eses (5 alakú) forma arany boglár, egy-egy rubint és két jóféle gyüngy egyikben egyikben. — Más négy arany boglárocska, három egyforma, az negyedik különbözik, egy-egy rubint benne. — Egy arany boglár, zománcos, kis szem jóféle gyöngy benne. — Egy fekete arany zománcos nyakraváló, 38 gyöngy benne, jóféle. — Egy rubintos arany rózsza, tarka, zománcos rubint vagyon benne 45. — Egy rubintos arany virág, 30 apró rubint benne. — Egy reszkető arany tű, egy szép gyémánt benne. — Aranyban foglalt Boldogasszony képe, kék és fejtér zománcos szem gyüngy benne jóféle. — Egy pár régi viseltes arany perec. — Egy arany agnus dei, 18 veres arany dupléd benne. — Nyólc arany gyűrű; az egyikben szip hét gyémánt vagyon, az másikban egy gyémánt jókorácska, az 3-ikban egy gyémánt hosszuka, az 4-ikben is egy gyémánt, az 5-ikben egy kis szikra gyémánt, az 6-ikban egy jókora rubint, az 7-ik feketés tarkás, az 8-ik jó öreg, arany gyűrű, emberfi formája benne. — Két rend orientális gyüngy nyakraváló, apró gyüngygyel fűzött. — Két rend darabos öreg gyüngy nyakraváló; item négy rend orientális apróbb gyüngy nyakraváló. — Nyakraváló, középszerű gyüngy, apró gyüngygyel fűzött 10 rend. — Más nyakraváló, 8 rendből álló, apró gyüngygyel elegyesek, fűzve. — Egy esomócskában fűzve öreg gyüngy. Egy öreg rózsza, orientális gyüngyből fűzve. — Egy más kiesid, gyüngyből csinált rózsácska. — Fekete metszett kövel, öreg gyüngygyel fűzött egy pár kézrevaló — Fekete metszett kövel és jóféle gyüngygyel elegyesel csinált párta. — Hatvannyole öreg szem gyüngyből álló egy pár kézrevaló. — Egy papirosban töredezt arany, talán lehet két aranyat nyomó, egy kis aranyos

ezüstözött skatulyáskában téve; ugyanazon kis skatulyáskában vagyon egy jókora rubint és két smaragd. — Egy papírosban takarva jóféle gyüngy, elegyes apró és öreg, melyből az kisaszszonyoknak csinyálnak pártát. — Egy szüi (szív) formára csinált ezüstből való zománcos szakló (?) — Hetvenegy ezüst gomb, középszerű, tekeresek. — Négy arany, egyik nyom 5 — 5 aranyat

Ez felylű megirt dolog mi előttünk minden részében így menvén véghez: adtuk róla jövendő bizonyiságnak okáért ez peesétes és subscriptionkkal (aláírásunkkal) megerősített levelünköt. — Datum stb. mint fennebb. — Gönczi János m. p. Hozó Péter m. p.

(A b. Perényi-család levéltárából.)

Közi: *Szekely Sándor.*

Egy hét története.

(December 5.)

(VK.) Hiába szürke a lég s felherek a háztetők: néhány nap óta mindnyájan levítő verőfényben járunk-kelünk. A táviratok ontják ezt a verőfényt, beszélve a párisi kitörés sikeréről, a Loire sereg nagy győzelmeiről s a fenhéjázó poroszok megaláztatásáról. „Welche Wendung durch Gottes Fügung!” — van most minden ajkon, s még az augusztusi hó napokban sem lestük, vártuk oly mohón a sürgönyöket, mint e napokban. A világ csakugyan oly örömben részesül, melyről már lemondott, s most, hogy a „gloire” napja kissé kisütött a terhes felhők közül, újra éled a remény, hogy a mit a császárság elrontott: tán még helyre is hozhatja a köztársaság!

Vermes kömény! a melyben alig bírnak már himni, de a melyről mégis jól esik álmodoznunk. És pedig nem csupán a „belle France” iránti rokonszenyből, hanem mivel ez csakugyan a nép igazi nagy győzedelme lenne a merev katona hatalom fölött, oly győzelem, mely a világ minden népére termékenyítőleg hintené sugarait. Azt mutatná ugyanis, hogy mily kábaság annyi milliót adni ki a katonai bureaucrátiára, holott többet ér nála az olyan népsereg, mely tudja, miért harcol, s mindig csak akkor harsol, ha van miért!

Egy csöppet sem esodálható tehát, ha megint a távirtda lett az egyedüli, mely bennünket legjobban érdekel, bár e héten volt mit látni és hallani Budapesten is. Még kevésbbé esodájuk, ha az orosz kérdéssel kezdünk nem is beszélni már, noha gróf Beust annyit szaladoz miatta Budáról Bécsbe és Bécsből Budára, hogy bizony lehetett egy kis oka bús siránkokat sohajtani „álmatlan éjeiről.”

Pulszky Ferenc volt, ki ő exceilenciájában a sentimentális panasz e forrását fölfakasztá. Azt mondá neki ugyanis a külügyi bizottságban, hogy a birodalom külügyi politikájának tarthatlan rendszere van; nincs benne egység, nyugalom és méltóság, és hogy a diplomácia vezetéséhez valami egyéb is kellene, mint örökösen mosolygó vidám arc. S erre mondá aztán a gróf feleletül: hogy a

világ neki csak mosolygó arcát látja, de nem látja álmatlan éjeit. Mondják különben, hogy a delegátusok közt (értve a bécsieket, mert a mieink elég boldog egyetértésben élék világukat,) annyi a zavar, szakadás, összevisszaság, hogy Beust grófnak valószínűleg napjai sem lesznek különbek, mint éjszakái, s az akadémiá falai annyi keserű zajt fognak hallani, mintha minden delegátusba az Akin Károly szelleme bújt volna.

Kellemesb tehát, ha akkor megyünk az akadémiába, midőn egy költő tartja ott székfoglalóját. Jókai Mór nem akarván Athénbe baglyokat vinni, költői munkálat foglalta el székét a rendes tagok között. Beszélyt olvasott föl, melynek címe: „Pár-baj az istennel.” Ijedelmes egy cím, s mint halljuk, az akadémia kegyes férfiai, kivált a tisztelendők, meg is ijedtek tőle. Per amorem dei, micsoda istentelenség lesz ebből? S lett pedig belőle egy istenes tartalmú elbeszélés, erőteljes festésekkel, költői rajzokkal, szinganzlag nyelven, egy sors üldözte emberről, ki a csapások alatt kétségbeesve bele lőtt az égbe, hosszú átoksúlyt idézve magára stb. Azt, hogy tetszett, mondanunk sem kell.

Am az „Áldozat,” melyet Vörösmarty születésének előestéjén a nemzeti színpadon adtak elő, nem tetszett sem a páholyoknak, melyek jó részt üresen maradtak, sem a kritikusoknak, kik — a mint mondják — semmi kegyeletet sem látnak abban, ha az embereket unatják. Abban bizonyára igazuk is van, hogy az „Áldozat” nem valami hatásos szomortjáték; de bizonyára oly szép nyelv és emelkedett ditió, melyet egy évben egyszer mégis csak szívesen hallgathatna a közönség, ha színészeink a nyelv erejét s a ditió hevét valamivel jobban tudnák éreztetni. Főszerepeit Felekiné és Lendvainé asszonyok, Lendvai és Molnár játszották — jóakarattal buzgalommal, de nem nagy fenköltiséggel.

Tény különben, hogy a közönség nem csügg úgy a Vörösmarty nyelvére, mint a francia a Cor-

neille-én, a német a Göthe-én (noha ezeknek a nemzetisége valamivel mégis csak erősb lábbon áll, mint a miénk;) s vannak elegend, kik azt mondják Vörösmartyra: eltemettük porpásán, adakozánk árváinak, talán meg is vettük műveit, s ekkép „megfizettük (neki) mind, mivel csak tartozánk!” Hanem ha jöne megint egy a mainál szomorúbb idő, majd oda fordítlanék újra a „Szózat”-hoz, hallgatnók az „Áldozatot” és tapsolnók a régi magyarság velős igéit. Mert hiszen a költők olyanok nekünk, mint a kályhák: zimankós időkben mellőlük bújunk, hogy melegedjünk tőlük, szép napokban pedig reájuk sem nézünk, mint fölöslegekre, melyek haszon nélkül foglalják a helyet.

Pikáns dolgokon mindenesetre jobban kapunk. Valaki a lapokból összeszedi Deák Ferencnek egyszer-hosszor elejtett éleait és adomáit, föleresztí-mosszu lére, csinál belőlük egy jókora kötetet s rá írva, hogy „Deák adomák”: ugyancsak hálás cikket állít ki a piacra, melyen kapva kapunk. És mikor aztán elolvassuk, akkor látjuk be, hogy a mi jó van benne: azt mind régesrég és sokkal jobban tudtuk már, a mi újat pedig az adoma-gyűjtő tett hozzájuk: abban nincs nyereség, mert az nem egyébb, mint sok papirba való takargatás.

Deák F. maga aligha örült adomái ilyenü fel-találásának, vagy pedig annak, hogy a könyv végén őt, (ki fából szép botfejeket és gyümölcsöket farag,) Plhidászhoz hasonlítják; hanem kétség-kívül ezerszer több kedve telt abban, hogy vasárnap olyan ügynek volt örömfünnepe, melyet ő karolt föl pártfogólag a képviselőház előtt.

Az ősz-utcai tornaesarnokot nyiták meg a mult vasárnap ünnepélyesen, sok tornászvendég és díszes közönség előtt. Az ünnepély két részből állt volna, ha a tűzoltók díszgyakorlata az új épület udvarán, gr. Széchenyi Ödön parancsnoksága alatt, végbe mehet, de a hó és fagy akadályozták, s maga József főherceg kérte, hogy ily időben meg se kezdjék. Ekkép ezúttal nem láthattuk eme bátor és gyakorlott csapat nagy mutatványát, mely elszántan és ügyesen tud küzdeni a lobogó elemmel, s rövid időn amnyi beesületet vallott és hasznót tett, hogy ma már a T. T. (tűzoltó-testület) valódi érdemjel a mellen. A látvány végbement része az ősz-utcai esarnokban volt, melyet Kallina építész emelt olaszos renaissance stýlben, célszerű beosztással s tágas tornahelyiséggel. Zászlók lobogtak, a torna-egylet érdemes elnöke megnyitó beszédet tartott s gyermekek ifjak, és férfiak a torna-testjátékok minden nemében oly ügyesen

mutaták be magukat, mely többet ért sok akrobata-cifraságnál.

De ha csak játék vagy multság volna: bizony nem érdemlé meg azt a nagyszámú közönséget, mely a tetszés jelei közt nézte a testgyűesség mutatványait; hanem lát olyan haszon ez is, melyet országszerte föl kellene karolni — összes fajunk érdekében. Mert tény, hogy nemzedékről nemzedékre erőtlenedünk, lajhylóvunk, s ma már a katonamérték is kisebb, mint nagyapánk korában. S a testtel fogy a lélek is. Részünkről nagyon örvendetesnek tartanók, ha az ősz-utcai esarnok mintájára mindenféle hasonló intézeteket emelnék, s a nagysággal, mely ma még a tornázást alig tartja egyébbnek, mint bohó ugrálásnak, épp úgy neki adná magát, mint adta a porosz, a ki veszi is hasznát, miután diadalainak jó nagy részét maga is az edzett és tornagyakorlott katonaságnak rója föl.

Pár nap múlva (szerdán) egy másféle megnyitó ünnepünk is lesz: a *zenekedvelők* új terméce, nagy hangversenyvel. Ez a társulat meg is érdemli, hogy gyarapszik, mert buzgón és jó sikerrel műveli a zenét, s ha Liszt Ferenc közöttünk marad, (föltéve, hogy a zenekar éniát fölállítják,) a zenekedvelőkben oly tényezőt nyer, melyre nagy előadásoknál bizton számíthat.

A zenekademiát, mint tudjuk, a színházi enquéten Csengery Antal indítványozá, kinek a floren-ciek második négyes estélyén mutatták be Liszt Ferencet. S a lángészű mester őt is megnyerte, mint mindenkit, szeretetreméltósága által, s n időn valaki megjegyzé: mily kár volna e rendkívüli embert elbocsátani! Csengery azt felelé: „itt is fogjuk tartani!” — E megjegyzés egész örömet kelte a zenészlámban, mely tudja, hogy a Csengery befolyásának mily nagy sulya van!

És bizony helyrehozhatlan hiba is lenne nem állítani föl most ez akademiát, midőn van egy ember, ki abba egyszerre hatalmas lelket bírna önteni. A ki látja és hallgatja Lisztet ama zeneregélyeken, melyeket vendégei számára vasárnaponkint a belvárosi plébánia termeiben rendez; nem tudja, mit bánuljon inkább, azt a rendkívüli hatalmat e, melyet a zongorán bír kifejtteni, vagy a lelkesítő hatást, melyet a zenészekre gyakorol. Közéletben játszá „Mazepa” című zenekölteményét, s a phantasia összes hevével ragadá el hallgatóit, de aztán azok is, kik vele játszottak: Reményi, a Thern-testvérek és Fayl, mintegy megkészserez-ték tehetségüket, valódi ihlet befolyása alatt állván. S mit lehetne e tevékeny lángész egy nagy akadémia élén!

V e g y e s k ö z l e m é n y e k .

* /A lószámár, másképp *Hemíppus*./ Aleppóban, Omer bey (finn báró Gerstdorf; régebben muszkatiszt, azután *honvédalezredes* más név alatt) néhai bajtársammal, most török czredessel ismerkedtem meg. Ez az a híres Omer bey, kit a szür-sivatag arabjai „Öñ-en-kebir“ *naggyornak* neveznek; nemcsak ezen szervnek az illető urnál tetemes fejlettsége, hanem inkább azon sajátágánál fogva, hogy jól tudott *szagolni*. Hareót folytatván ellenük, az ottomán kormány meghagyásából: gyakran meglepte és elpáholta őket; a viszont meglepetéseket pedig idején megorrolva, elhárította. Szerzett is ő magának jó hírnevet és irigyekeket az ottomán seregben, és szeretetet ellenségénél; kik őt maguk főnökévé ohajták édesgetni. Azonban az övénél is nagyobb orrok megszagolták a pecesnyeillatot; s a derék haderőnek nyugalomba kelle vonulni, és megpihenni babérain. Van az áltöröknek kedves és szelleműs neje, Dr. Mordtmann németalföldi követnek Konstantinápolyban, leánya. Orvosi s barátságí viszonyom lehetité, hogy e fiszattánnal álcázott művelt hölgyet saját háremében látogassam. S valóban, azon órák, Aleppóban töltött legkellemesebb időmet képezék. Ez emelkedett szellemű hölgy követte férjét a szür-sivatagon az arabok elleni hadjárataiban; őrangyal volt, leírta tetteit s a hadjárat történetét, sőt mivel írói adományyal bőven van megáldva, természettudományi tapasztalatait s világnézetét igen kecses, női iránylyal tette közzé, német folyóiratokban. — A bey és neje, tevék, lovak, juhok, marhák s egyéb mozgó s mozzatlan szerdekbeli *hasznos* gyűjteményükből, nem felel ki az *érdekest*, kellemest vagy egyszerűleg kedveltetőt is.

Igy a sivatag eleven s kitűnőbb állatfajaiból is, egész seregletet bírnak. Ebben foglalt helyet, az apa és anyjától házi geológusokközben árvult *csikócsaesi*; melyet a tudomány *Hemíppus*-nak nevez; én meg, alakja és természeti lényegénél fogva *lószámár*-nak magyarázok.

Fajtajából példányok furatnak a párisi növénykertben. — Az a kedélyes esasi, melyet én Omer beynél láttam, az *Eufrates* alsó vidékéről került, főbbed magával. Társai szilaj életmódhoz szokván, a házi kényeztetés büdűjében hamar elsíny lettek. Ő maga, escesemőül lévén az úrhölgy kedvencevé, talán feledni fogja pusztai hívattatását. Ámbár minden mozzanatával előulja, hogy inkább Alpárra, mint hölgyterembe való. Azonban mégis úgy van. Bámulatos ügyességgel száguldoz föl és le a meredek kölépesőzeten. Kutat, szímatol

mindenütt. Minden kelletlen érintőnek hátulját rögtönzi; s oly hirtelen rug érnéces patáival, hogy alig lehet tőle óthalmazkodni. Egyedül urnőjének néz szemébe vidám ábrázattal, kitől minden esemégét elfogad; mástól még abrakot sem. A zongorát meghallgatja s nem ritkán toporzékol hangjára. Nevét érti, melyet azonban elfeledtem. Fegyelmeeze annyira van, hogy hívásra, lóditásra jó és távozik. Ha makrancos, van neki egy rémes fegyelmi szere. Nem ostorozzák, hanem egy földijét, kitűmött tigris mutatnak neki, melynek látára ő, — talán sejti miért kétségtelenül, — szélvészékként rohan el; mitsem törődve újtaban eső gátakkal s rombolásokkal. Ez a mód őt istállójába kergetni; hol aztán kutyával, macskával, lúd, póka s kacsával tanyáz.

E csacsfaj a közönséges lónál kisebb, karesű, számárképű és színű; apróbb füll, sallangos farku; élénk és vidám tekintetű; lónál és számárnál szilajabb. Táplálata takarmány és gyümölcs. A mi példányunk azonban, ebédnél az ablakon át az étterembe ugrik, s ha urnője nem siet őt ellátni, bele üti mufját mindenbe; s a mi izlik, abból bőven falatoz. Imit aranyozott ezüst esészéből adnak. Gazdája borát is megköstolgatja; s csapongó kedve esucserodik tőle. Én pálinkával kínáltam. Megköszönte. Megrugott. — Magát megcirógaltatni egyáltalán nem engedi. Nagyon esiklandós lehet. Ha homlokához nyulsz, azon pereben hátulsó patáival találkozol; melyekkel úgy orba rug, hogy maga is hengerbuckát vet tőle; azután messze megy és szembe áll veled. Ha hivni mered, megjő és ismétli esinyját. — Hazájában nem nyergelik, nem igazzzák. Lehet, hogy ilyféle rabszolgaságig nem is fog civilizálódni; miként hogy arab földieiből sem csinált még rabszolgát, soha senki sem. *)

Dr. Oroszhegyi Jósó.

— *ai* — /Különös mód a bemutatásra./ Boisrobert abbé nak egy unoka-öcsese volt, kit nagyon szeretet volna Richelieu bíbornok előtt bemutatni és további kegyességébe ajánlani. Egy reggelen a bíbornok a kastélya körüli kertben egy nagy vízmedence mellett sétálgatva, nagy csapat udvaroncoktól és kérélmhezőktől volt körülvéve annyira, hogy az abbé minden igrékezeete mellett sem tudta magát e tömegen áttörni és már minden reményét

*) Ez érdekes cikkeke külföldön sokat tapasztalt, szerencsétlen hazánkia kéziratai közül csak most került kezünk közé. (Szerk.)

elvezte magát, és unoka-öcsését észrevetetni. Sok ide-oda töprenkedés után megfogja a fiatal ember karját, ki a medence mellett állt, és bele dobja a vízbe. A víz sekély volt, veszélytől nem lehetett tartani, mégis elég volt arra, hogy jól átvizesítve összemocskolja e fiatal embert. Ez eset, a mint várható volt, a bibornok kísérői közt zajt idézett elő, némelyek zajongtak, mások pedig mosolyogtak. A bibornok pedig megfordul és tudni akarja, hogy mi történt? „Az én unoka-öcsém — mondja Boisrobert — ki excellentiád elé igyekezett, a kit is ezennel bemutatok és kegyeibe ajánlom, mert nagy szükségem van rá.“ Ez új módja a bemutatásnak, nagyon jó kedvre hangolta a bibornokot. Este, mielőtt aludni ment volna a bibornok, hivatja Boisrobertet és mondja neki: „Nem bolond ön, abbé, hogy ön nekem unokaöcsését oly módon mutatja be, mint az ma reggel történt?“ — „Én nagyon jól tudom, kegyelmes uram, hogy mit cselekszem, — mondja az abbé, — ha úgy akartam volna kegyelmességem előtt bemutatni, mint másokat szokás, úgy semmi figyelemmel sem lett volna irányába; hanem e kis kitérés által reménylen, hogy excellentiád nem fog róla megfélekedni, és egy oly emberért tenis is fog valamit, ki életét kockáztatá, hogy szerenésje lehessen excellentiád magas színe elé juthatni.“ A mint látjuk, Boisrobert nagyon finomul értette, mikép kell az excellentiás és más magas méltóságosokkal elbánni. A bibornok csakugyan néhány nap mulva megemlékezett az unoka-öcséről és jövedelmes egyházi adományban részesíté, a melyet, ha a fiatal ember érdemei után akart volna elérni, úgy még nagyon sokáig kell várakoznia.

— *ai* — / *Csattanás feleletek.* / Midőn Cortez Amerikából visszatért, a spanyol uralkodó által nagyon hidegen lőn fogadva. Egyik napon minden bejelentést mellőzve, az uralkodóhoz nyit be. „Ki ön?“ kérdé a meglepett. — „Azon férfiú, — felelt Cortez — ki önnek több tartományt adott, mint a mennyi kastélyt ön ősétől örökölt.“

— Angolország egyik legjelesebb orvosa, dr. Abernethy semmire sem haragudott inkább, mint a nagyon hosszadalmas betegségi állapotok elmondására. Egy asszony, ki ezt tudta, elégetett kezével hozzá megy, kezét odatartra, mondá: „Megégett.“ — „Borogassa,“ viszonzá az orvos. — Másnap ismét hozzá ment: „Valamivel jobban van,“ mondá a nő. — „Folytassa a borogtatást,“ felelé Abernethy. — Egy hét eltelte után ismét fölkeresé az orvost: „Meggyógyult!“ mondá. — „Az én

hibám? . . . nem,“ felelé az orvos. „Ön a legokosabb nő, a kit csak valaha ismertem!“

— *ai* — / *XIV. Lajos egyik minisztere mondá:* / „Azon a pénzen, a mit a svájciak a francia koronától kaptak, Párisból Bazelig ki lehetne az utat kövegni.“ — Stupper, a svájci sereg ezredese, ki mellette állott és azt hallotta, viszonzá: „Igazan van, sir; de ha felséged Páris és Bazel között egy esafornát ásat, úgy azt meglehetne tölteni ama vérrel, a melyet a svájciak Franciaországról ontottak.“

— *ai* — / *Egy marquisnak,* / ki II. Károly uralkodása alatt élt, szokása volt estéli hat órákor ebédelni és tizenkét óráig maradt az asztalnál ülve. Fölváltva evett és ivott, zenéltetett, a vendégekkel mulatott és pipáját szívogató. Ezalatt társasága tehetett a mit akart; fölkelhetett, elmegetett, állhatott és így tovább. Az asztal sohasem lőn leszedve; a tálak és palaeok mindig az asztalon voltak. Ha reggel volt, úgy jó időben elment vadászni; rozsz időben tancmulatság tartatott. Tizenegy órákor aludni ment és hat órákor szokott életmódját újra kezdé.

* (*Alföldi néphabonák.* II.) 20. A tejszűrésznel úgy kell eljárni, a szűrőre egy kést és villát kell keresztbe tenni, erre egy ágat, s ezen kell a tejet keresztül szűrni.

21. A ki késsel aprít kenyeret a tejbe, elapad a tehén teje.

22. A vasfazék alá két szalmaszálat, egy fészüt, egy villát, egy kanalat, egy kést kell tenni, és így könnyebben vajjá lesz a tej.

23. Az eladott tehén után, az istálló küszöbéből egy marék földet kell hajítani, és annyi vevője lesz, a hány porszem van a marék földben.

24. A megvett tehenet jobb kézzel kell az adónak elvinni.

25. A megvett tehenet *vák* módjára kell az istállóba bevezetni.

26. A megvett tehén simává lesz, ha egy viselős asszony párnájával meghuzgáljuk.

27. Ha egy tojással is meghuzgálják, akkor meg fog elleni.

28. Ha az ember aprómarhát ültet tojásra, nem szabad az nap tüzet rakni a házban.

29. A tyukokat vasárnap, míg a templomban vannak, kell tojásra ültetni.

30. A fészket a háziur ágyszalmájából kell az elültetendő aprómarha alá rakni, és csak így történik meg a kívánt szaporítás.

Közl: *Szintai Aludár.*

ezer franknál nem ért többet. Az ipar pangott. Csak Kassán csináltak kitűnő magyar kocscikat, melyeket külföldön is utánoztak. Nagy-Bányán és Szebenben jó ötvösmunkát és Miskolcon fegyvereket. A szőlőművelésre kevés gondot fordítottak, bár a bor ára elég nagy volt. Juhot csak a föld népe tenyésztett, s egy juhot szivesen átadtak két hizott kappanért, a mit akkor is igen szerettek. Hizott sertést egy arannyal lehetett kapni, száz fej káposztát egy demárért. Egy köből tiszta búzát 7—9 frankért. A magyar és székely lovak kelen-dőre volt a XV-ik század végeig, s a legjobb ló ára 437—546 frank volt, s vittek is ki külföldre eleget (egyszer például 400 nemes lovat Olaszországba százezer frankért), de később a syriai lovak divata háttérbe szorította a magyar és székely lovakat. A bányászat virágzott, de a nyereséges vállalatok külföldiek kezében voltak. A behozott gyarmati cikkeket drágán kellett fizetni; a flórenci skarlót-posztó róffjét is két arannyal. Szóval a mai kényelmes és az értékek arányában nem is hasonlítható világból nincs okunk valami nagyon sohajtozgatni a régi jó idők után.

* (*Koresolya-kiállítás.*) A budapesti koresolyázó egyeslet saját helyiségében, Kristóffy 2. sz. I. emelet, december hó 16., 17. és 18. napjain a különféle szerkezetű koresolyákbló kiállítást szándékozik rendezni, ugy tagjai, mint a koresolyázó közönség tájékozása céljából. Fölszólíttatnak ennél fogva mindazok, kik is koresolyákat kiállítani szándékoznak, hogy a koresolyákat az ár megnevezése mellett, a „budapesti koresolyázó egyeslet“ fennírt helyiségébe december hó 15-éig beküldjék. A legelőszérőbb és legjutányosabb koresolyák kiállítója az egyeslet különös ajánlatának előnyében fog részesíttetni.

* (*A Posten építendő posta és távirtdaházra*) hirdettet pályázat eredménye elődt, s a Fest Imre kereskedelmi államtitkár előnklete alatt tartott bizottság az 5, 4 és 3000 frtos jutalmakat nov. 21-én ítélte oda. A jury a beérkezett három tervből egyiket sem találta mindenben kielégítőnek. A mérvadó öt szempont közül kettőnek Koch Henrik, kettőnek Benkó és Kolbenheyr és egynek Frey és Kauser tervei felelnek meg. Nevezetesen belső szolgálat és költségkímélésre Benkó és Kolbenheyré; külső esín és külső szolgálatra Koch Henriké, végre a belsejkezeretre nézve Frey és Kauser terve. Ezek alapján a bizottság elhatározta, hogy mivel Koch Henrik és a Benkó s Kolbenheyr terveinek előnye és hátrányai egymás irányában egyensúlyozvák, kivitelre sem az egyik, sem a másik terv lényeges változtatás nélkül el nem fogadható, s absolute jónak sem mondható, az 5000 és 4000 frtból álló két első díj összesíttetvén, egyenlően osztassék föl Koch Henrik és Benkó-Kolbenheyr közt, a harmadik díj pedig Frey és Kauser építészeknek adassék ki.

* (*A Mosonyi-egyesletnek*) már van egy kis alapja. Liszt Ferenc járult hozzá legelőször is ama nemes adományával, hogy a „Mosonyi gyászmenete“ című művet e célra ajánlotta föl, s a kéziratért

egyik műárosunk (ha jól vagyunk értesülve Táborosky és Parsch) kétszáz forintot tett le.

* (*A magyarországi szabadkőművesek*) Temesvárt lapot fognak kiadni ajtóvtól kezdve. Címe: „Union“ lesz, miből sejtjük, hogy németek számára írják.

* (*Turgenev Iván.*) A nagynevű orosz regény-író jelenleg Londonban van. Néhány lap vezércikkeket is közöl fölöle, kifejezve az író iránti tiszteletet és azon reményt, hogy Turgenevet mind az írói, mind pedig a társadalmi körök a legszivesebben fogadják, s nem tévesztik össze az uralkodó politikai hangulattal azon köteles elismeréssel, melylyel a szellemi kitűnőségnek tartozunk.

* (*A b.-fűvelő „szereletházra“*) eddig 1000 firt gyűlt be. A belügyminiszterium a törvényhatóságokhoz intézett körlevelében ajánlja a romlott szülők gyermekeinek megmentését, s óhaját fejezi ki, hogy ily intézetek felállítását a hatóságok elő fogják mozdítani.

* (*Pályázat.*) A nemzeti zenedénél magyar szerzeményekre kitézött pályázatra tíz pályamű érkezett be. Ezek közül a 20 aranyas díjat a 6-ik számunak ítelték oda, melynek jellegje: „Távolból“ s szerzője Szabories Manó. A tízaranyas díjat pedig a „Küzdés az ember elete“ jellegével ellátott 8-dik műnek, melynek szerzője Huber Károly.

* (*Képviselelválasztás.*) A szilágy-somlyói kerületben Bánffy Elek baloldali választott meg országgyűlési képviselőnek.

* (*Valhalla.*) Amak alkalmából, hogy a pécsiek Schulez Ferenc elhunyt kitűnő műépítészünknek emlékszobrot akarnak emelni, a „Föv. Lapok“ban valaki indítványba hozza, hogy a nemzeti muzeumban nagyobbserű areképesarnok létesíttessék, melybe a városok és megyék időnkint jeles festészek által lefestetnék országos érdemű kitűnő fiaikat.

* (*„Fröbel“ cím alatt*) 1871. elejétől magyar és német nyelven minden hó közepén nevelészetű szakközölny jelenik meg. Kiadó szerkesztők: Szabó Endre és Rill József, főmunkatárs Liber József. A lap, mint címe mutatja, Fröbel fejlesztő rendszerét tüzi ki irányadóul. Előfizetési díj egész évre 3 firt, félévére 1 firt 50 kr; esupán magyar vagy német példányra egész évre 2 firt; mely összegyek e hó 20-áig Pestre, Valero-utca, 11. sz. a. intéződök.

* (*Ismét feltűnt egy magyar tisz*) a franciák közt, kit Pesten is sokan ismernek. A déli franciák közt alakult lovas-, ugynevezett „bosszu-csapatok“ vezénylője, kiknek jelszavuk: „meghallni vagy győzni!“ a magyar tisz: Hamvai Kovács Imre. Voggenhuber berlini énekesnő volt férje, ki pár év előtt a hadseregben is szolgált.

* (*A bécsi arzenálban*) köztudomás szerint ott vannak az osztrák nagy emberek carrarai márványból. Ott tündöklik Karaffa, Windischgrätz, Haynau stb. Az ideai költségvetés rendkívüli kimutatásában, mely a delegáció elő fog terjesztetni, van egy 4500 frtos tétel, melyet arra való nézvést kér a közös miniszterium, hogy ezen a pón-

zen kifaragassék és a fentebbi jelesék mellé állítottassék Hunyady János szobra is.

* (*Színész-jubileum.*) Körösy Ferenc f. hó 3-án ünneplé meg az aradi színházban 50 éves színészi jubileumát. Az aradi színészek serleggel lepték az agg színészt. Körösy Ferenc 1892. Fehérváron született; a színipályára 1829. lépett, Balog István igazgatása alatt Szombathelyt, 1826-ban igazgató lett; ő volt az első, ki a Szepességen. Löcsén, magyar színi előadásokat rendezett. Magyarországnak majd minden városában igazgatóskodott 36 éven át. Igazgatása alatt következő nevezetesebb színészek működtek: Egressy Gábor, Megyeri Károly, Szentpéteri Zsigmond, Bartha János, Fánssy Lajos, Füredi Mihály, id. Lendvay Márton, kik mindnyájan szerették, tisztelték. Körösy a forradalom alatt hűvönd volt, annak bevégezte után az aradi színházhoz ment, hol még jelenleg is működik.

* (*Gróf Sándor.*) A bécsi hivatalos lap egyik közelebbi száma jelentette, hogy gróf Sándor Móricot bíróságilag megállapított hülyeség miatt gondnokság alá helyezték s gondnokául gr. Almásy Mórítzot neveztek ki. Szlawniczai gróf Sándor. Bajna, Bia és Both uradalnak tulajdonosa, egy időben híres ember volt. Ő volt az első sportsman, a legtüzesebb paripákat minden gyepő nélkül tudta kormányozni. Egy gyönyörű album azon jelenetek képeit tartalmazza, melyeknek ő volt hőse. Atugratott lovával megterhelt szekereken, rohamra robogott fel a lépcsőkön lóháton stb. A gróf már évek óta gyengélkedett s ezomorú eset előre látható volt. Lelki erejével a testi is csökkent s a mily vakmerő volt azelőtt, oly félnék lett később. Nem lovagolt többé s csak megbízható kocsisokat tartott. Gr. Sándor 1805-ben május 23-án született, 1835-ben elvette Metternich hg. leányát. A gróf vagyonát több mint öt millióra becsülik, melynek örököse egyetlen leánya, Pauline, férjezett Metternich Richardné.

* (*A visegrádi romok*) tervezett fentartása nem kis feladat, mert nagy összegbe kerül. A közoktatási miniszter ugyan elhatározta ezt, s mint irtuk, Henszlmann és Römer már meg is tekintették a romokat, de szükség van a pénzügyerre is, ki meghagyta a visegrádi jószágigazgatónak, hogy jelentést tegyen. Ebből azután kiderült, hogy a romok

fentartását az uradalom jövedelméből fedezni nem lehet s ekkép hihetőleg a törvényhozás gondoskodását kell igénybe venni.

* (*Stéger Ferenc híres tenorista*) néhány nap óta Budán van családjá látogatására. Egy hét mulva ismét Mantuába megy, hová tavaszig van szerződötve.

* (*A „Magyar Ujság” szerkesztését*) új-évtől kezdve Helfy Ignác baranya-szt.-lőríne kerületi képviselő fogja átvenni.

* (*Sajnos eset.*) Szegeden dec. elsőjét megelőző éjjelen a várbeli foglyok öröztől több ízben látma riasztotta föl, s az akkor állott ör szándékolt megátamdatásokról beszélt. Éjfél után két-három óra közt ismét több lövést intéztek a várórségre, s midőn ez kiszaladt, a vár nyugati részénél álló ör közelében egy táblánál, melyre a vár megközelítése iránt tilalom van fölríva, egy mellén keresztül lött egyenre találtak.

* (*A cholera rémüt északon.*) a lengyel földön. Távíratok tudatják, hogy Varsóban nagy mérvben tört ki és Ostron s Opatowban szintén számos áldozatokat rágad el.

* (*Egy Byron halt meg*) napokban Angliában, a Lancaster grófságban, Byron György, a nagy költő unokaöccsének fia, ki 1818-ban született, s családjában a 8 ik báró volt.

* (*Erdély első gőzhajója*) a lapokból ismert kis „Erzsébet” a mult hétfőn vette át Maros-Ujvárt ünnepélyesen hullámos birodalmát. Nagyszánu, Kolozsvárról, Felvincről, Aranyosszékéből, egybesereglett vendégkorszorú vett részt az ünnepélyen, mely a kis gőzösnek többször sikeresen tett utjával kezdődött s a szíves házigazda házában tartott dús lakomával érte végét. Pohárköszöntés volt quantum satis. Egyebek közt Minorics kolozsvári főbíró Grün Izrael, az „Erzsébet” tulajdonosára, Grün Magyarországi iparának felvirágzására, Albert János a kolozsvári vendégekre, Mátrai Ernő Aranyosszékre és jelenlevő tisztségére köszöntött stb. A végén a férfiak tánca kerekedtek Maros-Ujvár jelenlevő szépeivel és nem volt vége a vigasságnak.

A kiadóhivatal üzenete. *Pttnok:* Sz. D. Lapunk utóbbi félévének folyama csak a 38-ik szám hiányával kapható. Méltóztassék tudósítani, ha így megküldjük-e?

H i r d e t é s e k.

Az „ATHENAEUM” kiadásában

s általa Magyarország minden könyvkereskedésében, továbbá Bécsben Gorischek könyvkereskedésében (Stefansplatz 6) kapható az:

IGAZMONDÓ NAPTÁRA 1871-re.

Első évi folyam. 4-rét, 104 oldal, számos képpel. Ára 50 krajcár.